

Jätelain uudistus - askel oikeaan suuntaan

Arvio tulevista muutoksista
kuntien jätelaitosten kannalta

KOKOEKO-webinaari
25.3.2021

Suomen Kiertovoima ry – toimitusjohtaja Riku Eksymä

25.3.2021

 KIVO

Jätelakiuudistus askel oikeaan suuntaan mutta riittääkö se?

1. Suomen Kiertovoima ry – ketä edustamme
2. Jätehuolto, kokonaisuus ja merkitys – unohtunut?
3. Lähtökohdat ja tahtotila jätelain uudistukselle
4. Jätelakiuudistuksen pitkä tie – mihin polku johti....
5. Mitä odotettavissa

Suomen Kiertovoima ry - KIVO

- Kuntien alueellisten jätelaitosten asiantuntija, edunvalvoja ja yhdyskuntajätehuollon kehittäjä sekä koulutusten järjestäjä
- Perustettu vuonna 1996
- KIVOn jäseninä **31 jätelaitosta** (kuntien omistamia) sekä yhteistoimintajäseniä (mm. jätevoimaloita)
 - pienin jäsen noin 25 000, suurin 1,23 milj. asukasta
- KIVOn jäsenten alueella (Manner-Suomi)
 - asuu 97 % suomalaisista (5,3 milj.)
 - on 89 % kunnista (11 % ei ole KIVOn jäsenten omistajakuntia - useat niistä tekevät kuitenkin yhteistyötä KIVOn jäsenten kanssa)

Jätehuolto muodostaa kokonaisuuden ... joka tuntuu unohtuneen päättäjiltä

1. YmVM 23/2010vp:

- *Tärkein tavoite: ympäristön ja terveyden suojelu*
- *Toissijainen tavoite: yritystoiminnan edistäminen*
- Kokonaisvastuu riittävien ja toimivien jätehuoltopalvelujen järjestämisestä asumisessa syntyvälle ja muulle vastaavalle jätteelle soveltuu parhaiten kunnalle.

2. PeVL 58/2010vp:

- Kunnan vastuu yhdyskuntajätehuollon järjestämisestä toteuttaa **ympäristöperusoikeuteen** ja **yhdentertaisuusperiaatteeseen** palautuvia tavoitteita varmistaa asianmukainen jätehuolto ja jätehuoltopalvelujen saatavuus.
- Kunnan jätehuoltotehtävät muodostavat laajan **operatiivisten jätehuoltotehtävien kokonaisuuden** jota on pidettävä perustulain (§124) tarkoittamana **julkisena hallintotehtävänä**
 - **Jätehuoltotehtävien kokonaisuus:** lajitteluun ohjaamista, keräystä (kiinteistöiltä, alukeräyspisteiltä), **kuljetusta** ja käsittelyä

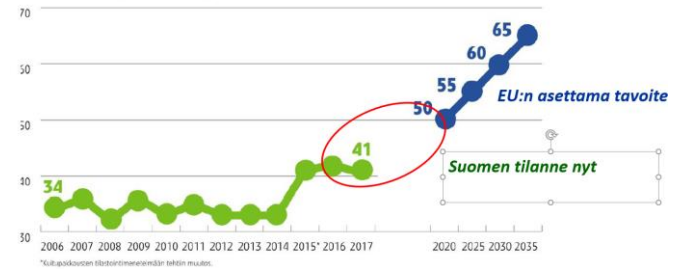
**Hallituksen tavoitteena on
täytäntöönpanna EU:n jätesäädöspaketti,
joka tähtää korkeampaan
yhdyskuntajätteen kierrätysasteeseen**

Jätelakiuudistuksen taustalla tutkittua tietoa

1. Euroopan komission suositukset (11/2018)

Suomelle **kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi** -huomiota mm. ***kuljetusten kaksoisjärjestelmän aiheuttamaan tehottomuuteen***. Muita havaittuja ongelmia: ***jätehuollon vastuut liian hajallaan, tuottajavastuujärjestelmän tehottomuus, erilliskeräysvelvoitteet riittämättömät***

Yhdyskuntajätteiden kierrätysaste Suomessa

2. Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) asiantuntijaselvitys (02/2019) "Yhdyskuntajätteen kierrätyksellä vauhtia kiertotalouteen" ("JÄTEKIVA"), jossa päädyttiin mm. ***esittämään erilliskeräyksen lisäämistä sekä kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmästä luopumista***

3. Ympäristöministeriön jätelakityöryhmän mietintö (09/2020)

- "Tiukentuvien yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteiden saavuttaminen vaatii uusien ohjaiskeinojen käyttöönottoa ja merkittäviä muutoksia yhdyskuntajätehuollon käytäntöihin"

Tilanne huhtikuussa 2020

Hallituksen esitysluonnos

- perustui tutkittuun tietoon ja
asiantuntijaselvityksiin

Hallituksen esitysluonnos (kevät 2020) oli keskeisten elementtien muodostama kokonaisuus

1. Jätteiden erilliskeräysvelvoitteet ja velvoitteiden toimeenpano.

- *Tämä on "pihvi", joka tähtää kierrätysasteen nostoon*

2. Kuntien ja pakkaustuottajien yhteistoimintavelvoite kuluttajapakkausten keräämisessä asuinkiinteistöiltä – 49 a-c §

- *Kustannustehokkain ja kattavin tapa saada aikaan tuloksia pakkausjätteiden keräämisessä*
- *Tuottajien ja kuntien sopimusneuvottelut jo pitkällä!*

3. Kunnan järjestämään kuljetukseen siirtyminen (seka-, bio-, pakkausjätteet) – 36 §

- *Toteuttaa tehokkaimmalla (saanto/kustannus) tavalla erilliskeräysvelvoitteiden ja pakkausjätteiden kiinteistökohtaista keräystä*
- *Julkinen hankinta avoin kaikille yrityksille – estää myös monopolien syntymisen*
- *Asukkaille "yhden luukun malli"*
- *Mahdollistaa tuottajien maksaman korvauksen hyvittämisen kotitalouksille täysimääräisesti*

4. Yhden tuottajayhteisön malli - 62 §

- *Tuottajien vastuu kasvaa, osa-optimoinneista ja pirstaloituneisuudesta päästävä eroon*
- *Mahdollistaa muidenkin kuin yhden toimijan investoinnit muovin käsittelyyn*

Tilanne 30.11.2020 jälkeen... päätyen hallituksen esitykseen 25.2.2021

Jätelain poliittinen linjaus sekajätteiden (ja lietteiden) jäämisestä kuljetusten kaksoisjärjestelmään hajottaa jätelakiuudistuksen kokonaisuuden

➤ **sekavuutta ja ongelmia odotettavissa**

Mitä menetetään linjauksella olla siirtymättä kunnan järjestämään kuljetusjärjestelmään (sekajätteet)

- 1. Kokonaisuuden hallinta** (lajittelu, keräys, kuljetus, hyödyntäminen), jolla keskeinen merkitys kierrätyksen lisäämisessä ja kierrätysasteen tavoittamisessa
 - **HUOM!** *Kiinteistönhaltijan järjestämässä kuljetuksessa yhdelläkään taholla ei ole asuinkiinteistöjen jätehuollon kokonaisuutta hallinnassaan.*
- 2. Jätehuollon ohjaavien keinojen kokonaisvaltainen käyttö:** ohjaava taksa, erilliskeräysvelvoitteiden alueellinen kiristäminen, neuvonta ja lajittelukampanjat, monilokerokeräys, korttelikeräys, yhteiskeräys jne.
- 3. Kuljetusten logistinen ja ympäristöystävällinen tehokkuus:** urakka-alueiden suunnittelu kaikkien kerättävien jätteiden osalta + tarkoituksenmukaiset keräysmenetelmät, kuljetusten päästöjen hallinta
 - *Huom! Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kunta ei voi vaikuttaa käytettävään kuljetuskalustoon tai logistiikan tehokkuuteen*
- 4. Uskottava, asiantuntijuuteen pohjautuva jätepolitiikka:** Jätepolitiikkaa ohjaa edelleen mielikuvat eikä faktat, joiden pohjalta voitaisiin tehdä kiertotaloutta tukevia systeemitason muutoksia

1. Erilliskeräysvelvoitteet – helpottaa jätteiden lajittelumahdollisuuksia

- **Pakkausjätteet**

- 2v. voimaantulosta väh. 5 asuinhuon. kiinteistöissä (taajamissa)
- 1v. voimaantulosta hallinto-, palvelu- ja elink.toiminnoissa

- **Biojäte**

- 1v. voimaantulosta väh. 5 asuinhuon. kiinteistöissä (taajamissa)
- 3v. Voimaantulosta kaikilta asuinhuon. kiinteistöiltä yli 10000 asukkaan taajamissa

2. Kunnan järjestämään kuljetukseen siirtyminen bio- ja pakkausjätteissä

3. Kunnassa säilyy toimivaltaa alueellisiin tiukennuksiin / lievennyksiin

4. Pakkaustuottajien ja kuntien lakisääteinen yhteistoiminta

5. Aluekeräysvelvoite tekstiileille 2023 (viimeistään)

Hallituksen esitys 25.3.?

1. Kaksoisjärjestelmä säilyy

- Sekajätteen kuljetuksissa
- Saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetuksissa

Mitä tarkoittaa käytännössä:

- Kunnassa *voidaan* edelleen päättää kiinteistönhaltijan järjestelmään siirtymisestä mutta vain lain kriteerien täytyttyä
 - *nykyisen mallin ongelmat ja kiistely kuntatasolla ja oikeusistuimissa jatkuu*
VAI
 - Pystyttäisiinkö kuntatasolla (kiinteistön haltijan alueet) tekemään päätöksiä, jotta jätehuollon kokonaisuus saataisiin kasattua, mikä puolestaan olisi asukkaiden kannalta paras mahdollinen tila => *päätöksiä sekajätteen siirtämisestä kunnan järjestämään kuljetusjärjestelmään*

KIVOn ja kuntien jätelaitosten toimet

Fakta: jätteen lisääntyvä keräys, kuljetus ja käsittely tarkoittavat lisää kuljetuksia ja liiketoimintaa yksityisellä jätehuoltoalalla

- KIVOssa meneillään **julkisten jätteenkuljetushankintojen kehittämiprojekti**
 - Kesään mennessä käytössä **hankintaopas ja jätteenkuljetusten suunnitteluopas**
 1. Kehittää hankintoja ja jouhevoittaa siirtymistä kunnan järjestämään
 2. Varmistetaan kaiken kokoisten yritysten saaminen tarjouskilpailujen piiriin; etenkin pienet alueelliset toimijat
 3. Kehitetään ja vahvistetaan kuntien jätelaitosten ja jätekuljetusalan yritysten välistä markkinavuoropuhelua ja urakoitsijayhteistyötä
 4. Käyttöön malliasiakirjoja: tarjouspyyntö, tarjous, urakkaohjelma, urakkasopimus jne.

*KIVO yhdistää yli 5 miljoonaa suomalaista
kiertotalouden ainutlaatuiseksi voimaksi*

